

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი

ხელნაწერის უფლებით

გიორგი ვოლსკი

ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების სოციალურ -პოლიტიკური
განზომილებები და მათი პრევენციის მექანიზმები (ევროკავშირის
ქვეყნების და საქართველოს შედარებითი ანალიზი)

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი -

თამარ კიკნაძე

პოლიტიკის მეცნიერების დოქტორის აკადემიური ხარისხის

მოსაპოვებლად წარმოდგენილი დისერტაციის

ა ვ ტ ო რ ე ფ ე რ ა ტ ი

თბილისი, 0141, საქართველო

2021

სამეცნიერო ნაშრომი შესრულებულია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პოლიტიკის მეცნიერების სადოქტორო პროგრამაზე

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

თამარ კიკნაძე

პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი,

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის

ასოცირებული პროფესორი

ოფიციალური რეცენზენტები:

სოფიო მიდელაშვილი

სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი,

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის
პროფესორი

ზაზა ცოტნიაშვილი

სოციალურ მეცნიერებათა დოქტორი,

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის

პროფესორი

დისერტაციის დაცვა შედგება 2021 წლის 17 ნოემბერს, 14-00 საათზე, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის პოლიტიკის მეცნიერების სადოქტორო პროგრამის სადისერტაციო საბჭოს სხდომაზე

მისამართი: 0141, თბილისი, ჩარგლის ქუჩა # 73, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის პირველი კორპუსი, 305 აუდიტორია

დისერტაციის გაცნობა შესაძლებელია კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი: კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი **პეტრე მამრაძე**

ნაშრომის ზოგადი დახასიათება

თემის აქტუალობა:

კაცობრიობამ თავისი განვითარების პერიოდში მნიშვნელოვანი ეტაპები განვლო ეთნოსიდან ერებად, ხოლო შემდეგ სახელმწიფოებად ჩამოყალიბებამდე. თავდაპირველად ადამიანები ინტეგრაციის სხვადასხვა ფორმებს ქმნიდნენ - ოჯახი, გვარი, თემი, ეთნოსი. ყველა ამ გაერთიანების საფუძველი გარკვეული სახის ურთიერთობები და ამ ურთიერთობების პერიოდში ჩამოყალიბებული თანაცხოვრების ჩვევები და ტრადიციები იყო. თუმცა ეს ტრადიციები და ჩვევები შეგვიძლია განვიხილოთ, როგორც კულტურის შემადგენელი ელემენტები. სახელმწიფოები სწორედ ეთნიკურ კულტურულ საფუძველზე წარმოიქმნა. ამასთან, ისინი სხვადასხვა ტომებს, ეთნოსებს, აერთიანებდნენ რაც, თავის მხრივ, იმპერიების შექმნის საფუძველს ქმნიდა.

პოლიეთნიკურ სახელმწიფოებში კონფლიქტის წარმოშობის მიზეზები ყოველთვის მკაცრ ლოგიკურ რეკონსტრუქციას არ ემორჩილება და ხშირად რთულად ასახსნელ ირაციონალურ შემადგენელს შეიცავს, რომელიც კონფლიქტს თავის სპეციფიკას აძლევს და მისი მარტივი მეთოდებით მოგვარება რთულია. ეს განსაკუთრებით შესამჩნევია ეთნოპოლიტიკურ კონფლიქტებში, რომლებიც ირაციონალურობის, ადამიანთა განუსაზღვრელი

ქმედებების, დესტრუქციული ემოციების სიჭარბის ხარჯზე უმართავ ხასიათს იღებენ.¹

თანამედროვე სახელმწიფოები ცდილობენ გადაჭრან ეთნიკური კონფლიქტები, თუმცა ზოგიერთ შემთხვევაში ამ ეთნიკურ ჯგუფებს თანაბარი უფლებებით არ უზრუნველყოფენ. ასეთი სახელმწიფოების მთავარი პრობლემა ისაა, რომ მათ ძირითადი ყურადღება ინტეგრაციის ადმინისტრაციულ მეთოდებზე გადააქვთ მაშინ, როდესაც დაბალია ინტეგრაციის ხარისხი, რომლის საფუძველსაც საერთო (გამაერთიანებელი) ღირებულებები და კულტურა უნდა წარმოადგენდეს. ამიტომაც საბოლოოდ იმპერიები ვერ უმკლავდებიან ეთნიკურ პრობლემებს და ვერ უზრუნველყოფენ ინტეგრაციის ისეთ ფორმას, რომელიც ეთნიკურ პრობლემებს მოაგვარებდა.²

მიუხედავად იმისა, რომ თანამედროვე მსოფლიოში ქვეყნების ძირითადი ძალისხმევა მიმართულია პოლიტიკური ინსტიტუტების დემოკრატიზაციისა და ადამიანთა კეთილდღეობის უზრუნველყოფისაკენ, ბევრ ქვეყანაში ეთნო-პოლიტიკური დაპირისპირება კიდევ უფრო მწვავედება და დესტაბილიზაციის წყაროს წარმოადგენს, ამიტომაც ეთნიკური პრობლემების დარეგულირების გზების და მეთოდების ძიება და შემდგომი დახვეწა პოლიტიკური მეცნიერების უმნიშვნელოვანეს ამოცანად და აქტუალურ საკითხად რჩება.

საკვლევი თემის აქტუალობა განპირობებულია აგრეთვე იმ საფრთხით, რომელსაც დედამიწის სხვადასხვა წერტილებში (მათ შორის საქართველოში) განვითარებული ღია და ფარული ეთნო-პოლიტიკური დაძაბულობები უქმნის

¹ Колесова Е. Причины современных межэтнических и межконфессиональных конфликтов // Общественные науки и современность. – 1999. – № 4. – С. 117-120

² ვოლსკი გ. კიკნაძე თ. ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტები და მათი გადაჭრის პერსპექტივები, ქ. პოლიტილოგოსი, ტომი 1, თბ.2018

მსოფლიოს. 21-ე საუკუნეში ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტები პოლიტიკურ, სოციალურ-ეკონომიკურ, სამართლებრივ, შიდაპოლიტიკურ და სახელმწიფოთაშორის ურთიერთობებში ამა თუ იმ ფორმით თითქმის ყველგან შეინიშნება. ბოლო რამდენიმე ათეული წლის განმავლობაში მსოფლიოს სხვადასხვა რეგიონში აქტუალიზებულ იქნა ეთნიკური, თემთაშორისი, ტომთაშორისი, ნაციონალისტური, სეპარატისტული გაყინული კონფლიქტები, სოციალური და კულტურული უმცირესობების იდენტობის წინააღმდეგობები. ამის გათვალისწინებით, ეთნო-პოლიტიკური დაპირისპირების და სეპარატიზმის კვლევები საჭიროა განხორციელდეს ცივი ომის შემდგომი შექმნილი ახალი პირობების გათვალისწინებით.

თემა აქტუალურია იმის გათვალისწინებითაც, რომ უკანასკნელ პერიოდში წარმოშობილი ეთნო-პოლიტიკური სეპარატისტული კონფლიქტები სულ უფრო ბევრ სახელმწიფოს მოიცავენ, სამხედრო შეტაკებები კი, რომლებშიც არალეგალური სამხედრო ფორმირებებია ჩართული, მსოფლიოს ბევრ რეგიონში უამრავი ლტოლვილის გაჩენის მიზეზი ხდება და ტერორიზმის წყაროს წარმოადგენს.

დიდ მნიშვნელობას იძენს აგრეთვე ახალ გამოწვევებზე ადეკვატური ქმედებების განხორციელების ამოცანა, რომელიც მსოფლიოში დეცენტრალიზებული პოლიტიკური ძალადობის, აგრესიული ნაციონალიზმის, საერთაშორისო ორგანიზებული დანაშაულების გენერირების ზრდის შედეგად წარმოშობილი ახალი ტიპის კონფლიქტების გავრცელებასთან არის დაკავშირებული. ამასთან, ამ ამოცანების გადაჭრის აქტუალობა განპირობებულია აგრეთვე უახლესი, მათ შორის მასობრივი განადგურების იარაღის, სულ უფრო ფართო გავრცელებით და პოლიტიკური კონფლიქტებში მონაწილე ახალი არსახელმწიფოებრივი აქტორების გაჩენით. სულ უფრო ხშირად კონფლიქტების ამა თუ იმ მხარეს წარმოადგენენ

ექსტრემისტული რელიგიური მიმდინარეობები, დანაშაულებრივი დაჯგუფებები და ტრანსნაციონალური ტერორისტული ფორმირებები. უფრო მეტიც, იცვლება კონფლიქტების ხასიათი, განვითარების არეალი და ხანგრძლივობა. თანამედროვე ეთნო-პოლიტიკური სეპარატისტული კონფლიქტები თანდათან ვითარდება, სახეს იცვლის და მათი საბოლოო გადაჭრა საკმაოდ რთული პრობლემაა.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ზოგიერთ ქვეყანაში კრიზისების ძირითადი მიზეზი არასტაბილურობა, დაბალი განვითარება და სიღარიბეა, რომელიც ხელს უწყობს რელიგიური ფუნდამენტალიზმის ზრდას.

ზემოაღნიშნულის გათვალისწინებით, შეიძლება გავაკეთოთ დასკვნა, რომ ეთნო-პოლიტიკური სეპარატისტული კონფლიქტების კვლევა აქტუალური სამეცნიერო პრობლემაა, რომელსაც კონცეპტუალური და პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. აღნიშნული პრობლემატიკა იძლევა საფუძველს კონფლიქტების პრევენციის და დარეგულირების ახალი სამეცნიერო მიდგომების და საშუალებების შემუშავებისა და ძიებისათვის.

სადისერტაციო კვლევის პრობლემატიკა ითვალისწინებს თანამედროვე კონფლიქტების კვლევის ძირითადი თეორიული მიდგომების და კონცეფციების ანალიზს, საკითხის სამეცნიერო დამუშავებას და ამ კონფლიქტების პრევენციის და გადაჭრის გზების ძიებას, აგრეთვე თეორიული და პრაქტიკული რეკომენდაციების შეთავაზებას, რაც კიდევ უფრო ზრდის დისერტაციის აქტუალურობას.

თემის დამუშავების მდგომარეობა. ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტების ანალიზისას, მნიშვნელოვანია აღინიშნოს, რომ ჩვენი ამოცანის კომპლექსური გადაჭრა შესაძლებელია მხოლოდ დისციპლინათაშორისი კვლევის ბაზაზე. გამოყენებული ლიტერატურა კი შეიძლება შემდეგ ჯგუფებად დავყოთ:

წყაროთა პირველ ჯგუფში შედის სამეცნიერო ნაშრომები პოლიტიკის მეცნიერებაში, გეოპოლიტიკაში, კონფლიქტოლოგიაში, რეგიონმცოდნეობაში და სხვ. დისერტაციაში გამოყენებულია ეთნო-პოლიტიკური თემატიკაზე არსებული დისერტაციები და ავტორეფერატები.

განსაკუთრებული ყურადღება დავუთმეთ XX და XXI საუკუნეების კვლევებს. ამ პერიოდიდან ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტები³ სამეცნიერო ამალიზის დამოუკიდებელ საგნად იქცა. მათ შორის აღსანიშნავია რ. დარენდორფის, მ. ბერტონის, კ. დოიჩის, ი. ზარტმანის დ. ქემფელის, რ. ლევანის, რ. სეგალის, ჰ. სეტონ-უოტსონის, ს. ენლოუს, დ. ლეიკის, დ. როდშილდის, ლ. მიტჩელის, რ. ასმუსის, თ. გოლცის, თ. დე ვაალის და სხვ. შრომები, რომლებშიც ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტების კვლევა ერთ-ერთ ძირითად ადგილს იკავებს.

წყაროთა მეორე ჯგუფში შედის ადგილობრივი და საერთაშორისო სააგენტოების ინფორმაციები და ინტერნეტრესურსები - წამყვანი სამეცნიერო-კვლევითი და საინფორმაციო-ანალიტიკური პორტალები და პერიოდული გამოცემების ინტერნეტვერსიები.

გარდა ამისა, დისერტაციაში გამოყენებულია სტოკჰოლმის მსოფლიო პრობლემების კვლევის საერთაშორისო უნივერსიტეტის (SIPRI)⁴, აგრეთვე ვაშინგტონის ეროვნულ-დემოკრატიული ინსტიტუტის⁵ მონაცემები, რომლებიც ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტების შესწავლით არიან დაკავებული, ატარებენ შედარებით ანალიზს და გვთავაზობენ პრევენციული ზომების გატარებას კონფლიქტების თავიდან ასაცილებლად. მათ მიერ

³ URL: <http://www.sipri.org>

⁴ URL: <http://www.sipri.org>

⁵ URL: <http://www.ndi.org>

მომზადებული კრებულები იძლევა საშუალებას მოპოვებულ იქნას სანდო წყაროები და გაკეთდეს არგუმენტირებული თეორიული დასკვნები.

თანამედროვე ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტების ანალიზისა და მონიტორინგისთვის გამოყენებულ იქნა აგრეთვე Cascon-ის მონაცემთა ბაზა, რომელიც შემუშავებულია დასავლური კონფლიქტოლოგიის ერთ-ერთი ყველაზე უფრო ავტორიტეტული წარმომადგენლის ლინკოლნ ბლიუმფილდის მიერ.

წყაროთა მესამე ჯგუფს შეადგენს ამ სფეროში ქართველ ავტორთა - ჯ. გახოკიძის, ს.მიდელაშვილის, დ. პიპინაშვილის, ზ. ცოტნიაშვილის, თ. კიკნაძის, ვ. მაისაიას, გ. ხოჯევანიშვილის, ი. კვესელავას, დ. შველიძის, მ. ვახტანგიშვილის, ვ. შუბითიძის, ე. გვენეტაძის, ნ. კირთაძის, თ. ნადარეიშვილის, ნ. გამისონიას, დ. პერტაიას, დ. კოკუას, თ. მიბჩუანის, გ. მამუკელაშვილის, ა. ბაქრაძის, ქ. ჯიჯეიშვილის, შ. მალაშხიას და სხვ. მიერ გამოქვეყნებული სამეცნიერო ნარომები.

გამოყენებულ წყაროთა ბაზას შეადგენს აგრეთვე საქართველოს, ევროკავშირის და სხვა ქვეყნების ოფიციალური დოკუმენტები, კოლექტიური უსაფრთხოების კონცეფციები, გაეროს და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების ოფიციალური დოკუმენტები, მათ შორის საერთაშორისო კონფერენციების მასალები და გადაწყვეტილებები, სახელმწიფოთა მეთაურების გამოსვლების და პრეს-კონფერენციების ტექსტები (პრეს-რელიზები, გამოსვლები, განცხადებები და სხვ).

ჰიპოთეზა

ყველა სოციალურ ჯგუფსა და ცალკეულ ინდივიდს გააჩნია საბაზისო მოთხოვნილებები, რომელთა შორის არის მოთხოვნილებები იდენტობის, უსაფრთხოების, ავტონომიისა და თვითრეალიზაციის შესახებ. როგორც

ევროკავშირის ქვეყნების გამოცდილება გვიჩვენებს, ასეთ სიტუაციებში საჭიროა იმ ადამიანურ ქცევათა და სოციალურ ურთიერთობათა ღრმა ანალიზი, რომლებიც კონფლიქტში მონაწილე მხარეების საბაზისო მოთხოვნილებების დაკმაყოფილებაზეა ორიენტირებული. ამასთან ერთად, საჭიროა შემუშავდეს და განხორციელდეს კარგად გააზრებული, მეცნიერულად დასაბუთებული პოლიტიკური სოციალიზაციის მექანიზმები, რომლებიც ხელს შეუწყობენ საზოგადოების პოლიტიკური კულტურის ამაღლებას და სამოქალაქო ნიადაგზე მის სახელმწიფოებრივ კონსოლიდაციას. თუ ვერ ხერხდება საბაზისო მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება უკვე არსებული ინსტიტუტებისა და ნორმების ფარგლებში, ეს სოციალური ჯგუფები და ინდივიდები აუცილებლად დაიწყებენ თავიანთი მოთხოვნილების რეალიზაციისათვის, ახალი ფორმების ძიებას. მათი ჩახშობის ნებისმიერი მცდელობა კი სამომავლო დესტრუქციული გამოვლინებების პერსპექტივას ბადებს.

თემის ძირითადი საკვლევი კითხვები:

- რაში მდგომარეობს ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტების არსი, მათი დინამიკა და რა მექანიზმებით ვადგენთ ამ კონფლიქტებში მონაწილე სუბიექტების ინტერესებს?
- რა ძირითადი პარადიგმები და მექანიზმები არსებობს ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტების პრევენციისა და დასარეგულირებლად ევროკავშირის ქვეყნებში?
- როგორ შეიძლება იქნას გამოყენებული ევროპული გამოცდილება კონფლიქტების შესწავლისა და დარეგულირების სფეროში საქართველოში არსებული კონფლიქტების დასარეგულირებლად?

ნაშრომის მეთოდოლოგია და თეორიული ჩარჩო:

ნებისმიერ საზოგადოებაში ინდივიდები პოლიტიკური სოციალიზაციის აგენტების - ინსტიტუტების და ორგანიზაციების გავლენას განიცდიან, რომლებიც პოლიტიკური ღირებულებების ფორმირებას უზრუნველყოფენ. ამ მხრივ საყურადღებოა გ. ალმონდის და ს. ვერბას თეორია პოლიტიკური სოციალიზაციისა და პოლიტიკური კულტურის შესახებ.

თუ ქვეყანაში არ არის თანხმობა პოლიტიკური თამაშის წესების შესახებ და ეს უთანხმოება დიდი ხნის განმავლობაში გრძელდება, მაშინ შეიძლება სხვადასხვა სუბკულტურები წარმოიშვას. განსაკუთრებით ეს ეხება ეთნიკურ უმცირესობებს და თემებს, რაც ეთნოპოლიტიკური ან კონფესიური დაპირისპირების მნიშვნელოვანი წყაროა. ასეთი სუბკულტურების პირობებში ადამიანებს განსხვავებული შეხედულებები აქვთ ზოგიერთი მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ, მაგ., საზღვრების, რეჟიმის ხასიათის, იდეოლოგიის და ა.შ. ჩვეულებრივ სხვადასხვა სუბკულტურული ჯგუფების წარმომადგენლები სხვადასხვა პარტიებში, სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფებში წევრიანდებიან, სხვადასხვა გაზეთებს კითხულობენ, სხვადასხვა ტელეარხებს უყურებენ, სხვადასხვა სპორტულ კლუბებში დადიან და ა.შ. ამიტომაც მათი პოლიტიკური ცხოვრების სწავლების ფორმებიც განსხვავებულია.

გაუცხოება ეთნიკურ და რელიგიურ ჯგუფებს შორის საკმაოდ მწვავეა სწორედ იმის გამო, რომ ისინი სიღრმისეულ თვითაღქმას ემყარება. შუალედურ დონეზე შეინიშნება ინდივიდების პოლიტიკური ცხოვრებისა და სახელისუფლებო ინსტიტუტებისადმი შედარებით ნაკლებად ემოციურად დატვირთული განწყობები.

ნებისმიერ საზოგადოებაში ინდივიდები პოლიტიკური სოციალიზაციის აგენტების - ინსტიტუტების და ორგანიზაციების გავლენას განიცდიან, რომლებიც პოლიტიკური ღირებულებების ფორმირებას უზრუნველყოფენ.

ზოგიერთი ამ ინსტიტუტებიდან და ორგანიზაციებიდან, მაგ., სამოქალაქო სწავლების გაკვეთილები სკოლაში, მთელი რიგი საგნები უნივერსიტეტებში პოლიტიკური განათლების პირდაპირი წყაროა და სპეციალურად ამ მიზნის მიღწევას ითვალისწინებს. პოლიტიკურ სოციალიზაციას და შესაბამისად, მაღალი პოლიტიკურ, სამოქალაქო კულტურის არსებობამ შეიძლება გადამწყვეტი როლი ითამაშოს ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების პრევენციასა და მოგვარებაში.

ამ მხრივ, ეთნიკურობის დისკურსმა და ეროვნული კონსოლიდაციის საკითხებმა პოლიტიკური მეცნიერების კვლევებში პრიორიტეტული ადგილი, შეიძლება ითქვას, რომ შედარებით დიდი ხანი არ არის, რაც დაიკავა. დასავლურ სამეცნიერო ლიტერატურაში ეთნიკურობის ცნების გამოყენება სოციალურ მეცნიერებებში მხოლოდ გასული საუკუნის 1970-იან წლებში დაიწყო. ეთნიკური იდენტობის როლის შესწავლისადმი ინტერესი გაიზარდა პოსტკოლონიური კვლევების და დისკრიმინაციის და სოციალური უთანასწორობის დასაძლევად ეფექტური მექანიზმების ძიების კონტექსტში, როგორც დასავლური საზოგადოების შიგნით, ისე დასავლეთსა და „მესამე სამყაროს“ შორის ურთიერთობებში. თვით პოსტკოლონიურ სამყაროში თანდათან დამკვიდრდა ისეთი ცნების მნიშვნელობა, როგორცაა ეთნიკურობა ადამიანის თვითიდენტიფიკაციის სისტემაში, - „საკუთარი“ სამყაროს გარეთ - სხვასთან მიმართებაში თავისი მნიშვნელობის შეგრძნება.

კონფლიქტოლოგთა დიდი ნაწილი აღნიშნავს, რომ ეთნიკური განსხვავებების არსებობა ჯგუფებს შორის არ არის კონფლიქტის მიზეზი. როგორც რუდოლფო სტავენჰაგენი აღნიშნავს, ეთნიკური კონფლიქტი სიტუაციების ფართო წრეს მოიცავს და შეიძლება ითქვას, რომ იგი არც არსებობს. ეთნიკური კონფლიქტი არის სოციალური, პოლიტიკური, ეკონომიკური კონფლიქტები ჯგუფებს შორის, რომლებიც ეთნიკური

კატეგორიების მიხედვით იდენტიფიცირდებიან. ეს ეთნიკური მახასიათებლები ხშირად სხვა სოციალურ ინტერესებს, მაგალითად, პოლიტიკური ძალაუფლების საკითხებში მონაწილეობას ნიღბავენ. თუმცა, როდესაც ეთნიკური განმასხვავებელი შეგნებულად ან შეუგნებლად კონფლიქტურ სიტუაციაში ერთმანეთთან დაპირისპირებული ფაქტორების გასარჩევად გამოიყენება, იგი პოლიტიკური მობილიზაციის სიმბოლოდ იქცევა. ეთნიკურობა კონფლიქტის ბუნების და დინამიკის განმსაზღვრელ ფაქტორად ყალიბდება.

ეთნიკური იდენტობის პროექციის შესწავლას ახალი იმპულსი შესძინა განვითარებულ ქვეყნებში მასობრივი იმიგრაციის ტალღის ზრდამ. სწორედ ამ გარემოებას უნდა უმაღლოდეს 1990-იან წლების ზღურბლზე ფრანგულენოვან წყაროებში ეთნიკურობის კონცეპტის დამკვიდრება. მანამდე ეთნიკურობის პროექციას საფრანგეთში დამკვიდრებული პოლიტიკური კულტურის ეროვნული ტრადიციების გამო, პრაქტიკულად არავითარი ყურადღება არ ეთმობოდა. დღეს სოციალურ მეცნიერებებში განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია ფრედერიკ ბარტის მიდგომა, რომელიც ეთნიკურობას კონსტრუქტივისტულ ჩარჩოში განიხილავს და მიიჩნევს რომ ეს არის „კულტურული სხვაობის სოციალური ორგანიზაციის ფორმა“.

მულტიკულტურალიზმის პოლიტკორექტულ დისკურში „ეთნიკური ჯგუფის“ ცნება დიდი ხანია არ არის რაც დამკვიდრდა. მაგ., გაერთიანებულ სამეფოში შეკითხვა „ეთნიკური ჯგუფისადმი კუთვნილების“ შესახებ, პირველად 1991 წლის აღწერის დროს დაისვა, ხოლო ოცი წლის შემდეგ მორიგი აღწერისას ანკეტაში ამ შეკითხვას დაემატა შეკითხვა „ეროვნული იდენტობის“ შესახებ. მოპასუხეებს ერთდროულად შეეძლოთ აერჩიათ ეროვნული იდენტობის რემოდენი მე ვარიანტი (მაგ., ერთდროულად აერჩიათ უელსური და ბრიტანული იდენტობა) მაშინ, როდესაც რომელიმე ეთნიკური

ჯგუფისადმი კუთვნილება მხოლოდ ერთ პასუხს ითვალისწინებდა. „ეთნიკური ჯგუფის“ ცნების ოფიციალურ სტატისტიკაში ჩართვამ გამოიწვია პოლემიკა იმის თაობაზე, თუ რამდენად მართებული იყო ადამიანების იდენტიფიკაცია მათთვის „გაწერილი“ ჯგუფური იდენტიფიკაციის მიხედვით. საფრანგეთსა და რიგ ევროპულ ქვეყნებში სტატისტიკური აღრიცხვა ეთნიკური მაჩვენებლების გამოყენებით დღემდე არ წარმოებს.

“დადგენილი“ იდენტობის პრობლემა თანამედროვე მულტიკულტურულ საზოგადოებებში ეთნოსთაშორისი ურთიერთობების დარეგულირების სახელმწიფო პოლიტიკის კრიტიკოსების ერთ-ერთი ძირითადი არგუმენტია. სოციალური კონსოლიდაციის უზრუნველყოფის და სამოქალაქო თანხმობის მხარდაჭერის ამოცანები გართულებულია, რადგანაც ადრე საჯარო დისკურსში სუსტად წარმოდგენილი თანამედროვე საზოგადოებების კულტურული და ცივილიზაციური განსხვავებულობა, დღეს სოციალურ-პოლიტიკური კონფლიქტურობის ძირითადი ფაქტორია. ერთი შეხედვით, ევროპაცენტრული წესრიგის მოქალაქეობის ინსტიტუტის მყარ ფუნდამენტზე აშენებულ საზოგადოებებში, დღეს კვლავ საუბრობენ ღრმა ღირებულებითი განხეთქილების დაძლევის აუცილებლობაზე, კულტურული ტრადიციების და იდენტობის თანხვედრაზე.

„ახალი ნაციონალიზმის“ აღზევება ქვეყნებში, განვითარებული სამოქალაქო ინსტიტუტებით და სოციალური კეთილდღეობის შედარებით მაღალი დონით, პარტიულ-პოლიტიკური ლანდშაფტის რადიკალიზაციის ნაყოფიერ ნიადაგად იქცა. დღეს ეთნონაციონალურ განწყობებზე აპელირებენ როგორც „მემარჯვენე“ ისე, ხშირ შემთხვევაში, „მემარცხენე“ ორიენტაციის ძალები.

არადასავლურ საზოგადოებებში ეთნიკური ორიენტირები თვითიდენტიფიცირების მნიშვნელოვანი ელემენტია, განსაკუთრებით

რელიგიური თვითგამორკვევის კონტექსტში. ეთნიკური იდენტობის საკითხი პოლიტიკური მობილიზაციის და არსებული პოლიტიკური წესრიგის დესტაბილიზაციის ერთ-ერთი ყველაზე უფრო მნიშვნელოვანი და ეფექტური საშუალებაა. ამავდროულად იზრდება კოსმოპოლიტი ადამიანების რიცხვი. მათთვის ეთნიკური ორიენტირებით განპირობებული საზღვრები ყოვლად მიუღებელია.

გლობალიზაციის პროცესის შესახებ გამართულმა კამათმა ეთნიკური იდენტობა გლობალისტურ „უნივერსალურ“ ორიენტირებს დაუპირისპირა. თუმცა ეთნიკურობის, როგორც საზოგადოებასთან კუთვნილების მნიშვნელოვანი ორიენტირი, რომელიც სულ ახლო წარსულში სამეცნიერო პოლიტიკურ დისკურსში არქაიზაციის სიმპტომად აღიქმებოდა, დღეს განვითარებული საზოგადოებებისათვისაც კი რეალობას წარმოადგენს. გლობალიზებული, სამომხმარებლო ღირებულებების მქონე საზოგადოების ფონზე, ეთნიკური იდენტობა, მის ყოველდღიურ გამოვლინებაში, ადამიანის თვითიდენტიფიცირების საყრდენად და პასუხად იქცა.

დღეს კოსმოპოლიტური და ეთნოკულტურული იდენტიფიცირება თანამედროვე განვითარების ურთიერთდაპირისპირებულ მდგენელებად იქცა. ამასთან, ეთნიკური იდენტობა პოლიტიკური მობილიზაციის და კონფლიქტურობის ესკალაციის ეფექტურ, ფაქტობრივად, ამოუწურავ რესურსს წარმოადგენს.

მიუხედავად იმისა, რომ ეთნიკურობა უპირატესად განიხილება, როგორც პოლიტიკური მიზნების მისაღწევი სოციალურად კონსტრუირებული და ინსტრუმენტული საშუალება, მასში მაინც დაიწყეს სიტუაციური და დინამიური მახასიათებლების გამოყოფა. ეს კი სხვადასხვა თვისებების მატარებელი საიდენტიფიკაციო ორიენტირების შეთავსების საშუალებას იძლევა. შესაბამისად, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია თანამედროვე სოციალურ

რეალობაში მოვებნოთ ეთნიკური ფაქტორის შესახებ ცოდნის სხვადასხვა სფეროების და მიდგომების ელემენტების სინთეზი. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია განისაზღვროს პიროვნების პოლიტიკურ ნარატივებში ჩართულობის დონე და ეთნიკურობის გამოვლენის ყოველდღიური პრაქტიკა. როგორც სოციოლოგიური კვლევები გვიჩვენებს, ასეთი „ჩართულობის“ დონე გაცილებით უფრო მაღალია არადომინირებულ ხალხებში და პოლიეთნიკურ გარემოში.

სოციალურ მეცნიერებებში თანამედროვე პოლიტიკური კონფლიქტურობის განმსაზღვრელ დისკურსში ორმდგენელიანი მახასიათებლები გამოიყენება ეთნიკური კონოტაციით - „ეთნოპოლიტიკური“, „ეთნოსოციალური“, „ეთნონაციონალური“, „ეთნოკულტურული“, „ეთნორელიგიური“, „ეთნოკონფესიური“, „ეთნოლონგვისტური“, „ეთნორასობრივი“, „ეთნოლინგვისტური“ და ა.შ. ეს კი არის იმის მცდელობა, რომ ადეკვატურად იქნას წარმოდგენილი თანამედროვე მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში, განსხვავებული პოლიტიკური კულტურის და კეთილდღეობის საზოგადოებებში წარმოქმნილი სოციალური უთანხმოებებისა და კონფლიქტების ჰიბრიდული ბუნება. აღნიშნული კიდევ ერთხელ უსვამს ხაზს თანამედროვე სოციალურ რეალობაში ეთნიკური ფაქტორის სულ უფრო მზარდ მნიშვნელობას. ამასთანვე, პოლიტიკურ ლექსიკონში იმგვარი ოქსიომორონების დამკვიდრება როგორცაა მაგ., „ეთნიკური დემოკრატია“, ამ სიტყვათშეთანხმების აზრობრივ შეუთანხმებლობაზე მიუთითებს. თუმცა ეს არის რეალობა, ამიტომ თანამედროვე პოლიტიკაში გასათვალისწინებელია ერთი მხრივ, სხვადასხვა მონაწილეების მოტივაციები, ღირებულებები, შეხედულებები, მეორე მხრივ, პოლიტიკურ და სამეცნიერო დისკურსში ამ ღირებულებების და ინტერესების აღქმის ხასიათი.

ჩვენი აზრით, ალბათ არ იქნება სწორი, რომ პოლიტიკურ დისკურსში ეთნოპოლიტიკური ურთიერთქმედების სუბიექტად აღქმული იქნას მხოლოდ ეთნიკური ჯგუფი, რომელიც არის ეთნიკური იდენტობის კატეგორიით განსაზღვრული საერთო შეხედულებების, ცხოვრების წესის და ქცევის მოდელის მატარებელი. ეთნიკურ ჯგუფს უპირისპირდება ერი, როგორც მაკროპოლიტიკური თანამეგობრობა, რომელსაც მოქალაქეობის ინსტიტუტი აერთიანებს. მაგრამ ეთნიკურობა, როგორც ჯგუფური იდენტობის ორიენტირი სხვა მსგავსი ორიენტირებისაგან იმით განსხვავდება, რომ ის ყურადღების ცენტრში აყენებს ადამიანის თვითგამორკვევას და თვითიდენტიფიცირებას და არა მის „სხვების მიერ“ კატეგორიზაციას.

ერიკ ობსბაუმი აღნიშნავდა, რომ, თუმცა ნაციონალიზმი და ერი „ზემოდან“ კონსტრუირდება, მათი გაგება შეუძლებელია თუ „ქვემოთ“ არ გაანალიზებ - ადამიანებს შორის ყოველდღიურ ურთიერთობებს. 2000-იანი წლების დასაწყისში ავტორიტეტული ჯგუფის მიერ ეთნიკურობის ყოველდღიური გამოვლინების შესწავლამ (რუმინეთის ტრანსილვანიის მხარის ქალაქ კლუჟის საზოგადოებების მაგალითზე) 4 ასეთი ფორმა გამოავლინა: ა) სხვადასხვა ჯგუფების წარმომადგენლებს შორის ღია უთანხმოება ან კონფლიქტი; ბ) ურთიერთობისას ეთნიკურად მგრძნობიარე თემების გაცნობიერებულად თავიდან არიდება; გ) ეთნიკურობით შეფერილი ხუმრობები, ანეკდოტები და სხვ. დ) ადამიანის ყოველდღიური არჩევანი ინსტიტუციურად განსაზღვრულ და ეთნიკურად მარკირებულ ალტერნატივებს შორის. ამით ეთნიკური ჯგუფის პოლიტიკური სუბიექტურობა კითხვის ნიშნის ქვეშ იქნა დაყენებული.

თავის დროზე „იდენტობის კონფლიქტის გადაუჭრელობის“ გამო, არგუმენტირებულ იქნა დასკვნა ეთნიკურობის პოლიტიკების ტენდენციების და ამ პროცესში პოლიტიკური ელიტების წამყვანი როლის შესახებ, რომლებიც

ჯგუფურ ინტერესებს გამოხატავენ. კონფლიქტი აისახება ინსტიტუციური ცვლილებების მოთხოვნაში, მაგრამ ეთნიკური ფაქტორის გავლენა პოლიტიკური ერის კონსოლიდაციაზე არ დაიყვანება პოლიტიკურ-ინსტიტუციონალურ განზომილებამდე. ბრძოლა ტერიტორიული ავტონომიისა და ფედერალიზაციის პერსპექტივისათვის აისბერგის მხოლოდ ხილული მწვერვალია. ნაკლებად თვალსაჩინოა საკითხი დიდი და პატარა საზოგადოებების დონეზე პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული დარეგულირების პრაქტიკის შეთავსების და სამოქალაქო იდენტობის, როგორც კონფლიქტის მოგვარების რესურსის პოტენციალის შესახებ. დიასპორების, თემების თუ რელიგიური გაერთიანებების თვითორგანიზების ხასიათი იმაზე მეტყველებს, რომ ასეთი ტიპის სტრუქტურირება უშუალოდ არ არის მიზმიული თანამედროვე საზოგადოებების პოლიტიკური ორგანიზების ტრადიციულ ფორმებზე. ეროვნული სახელმწიფოებრიობის შიდა სტრუქტურები და კულტურული ერთობა, პოლიტიკური სუვერენიტეტი, მოქალაქეობის ინსტიტუტი გლობალური ბაზრის მზარდი ზეწოლის ქვეშ მნიშვნელოვან რყევებს განიცდიან. შედეგად იდენტობების კონფლიქტი კიდევ უფრო ღრმავდება და ეთნოსთაშორის დაძაბულ ემოციურ სფეროდ იქცევა.

იდენტობის მრავალგანზომილებიანი კონფლიქტი ავტოქტონურ და განსხვავებულ ჯგუფებს, თანამედროვე პოლიტიკური ერების შემადგენლობაში მყოფ ეთნონაციონალურ საზოგადოებებს, ცენტრსა და რეგიონებს, სხვადასხვა ტრადიციების, რელიგიური მრწამსის, იდეური შეხედულებების და კულტურული ნორმების მატარებელ ჯგუფებს შორის ეყრდნობა სახელმწიფოებში ტერიტორიულ და ფუნქციურ გამიჯვნას. ასეთი სისტემური გამიჯვნის მექანიზმები დაწვრილებით არის განხილული სეიმურ ლიფსეტის და სტეინ როკანას კლასიკურ ნაშრომში და ნაჩვენებია, რომ სწორედ ისინი უქმნიან საფრთხეს ეროვნული სახელმწიფოების - განვითარების ერთიანი სუბიექტის საერთო ჩარჩოში სოციალური ურთიერთობების შენარჩუნების

პროცესს. ამასთან, სოლიდარული ურთიერთქმედებებზე მოთხოვნა თანამედროვე საზოგადოების-ერის არსობრივი მახასიათებელია (მხედველობაში გვაქვს განვითარების გამოწვევები). თანამედროვე საზოგადოებისთვის ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტები საკმაოდ სერიოზული გამოწვევაა. ისინი წარმოიქმნება ტრადიციული და ეროვნული განვითარების პოსტმოდერნული პროექტების შეჯახების ფონზე. ღირებულებით-მსოფლმხედველობრივი შეჯახების კონცეფცია განმარტავს ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტის, როგორც იდენტობის კონფლიქტის კონცეფციას და ხაზს უსვამს ამ განმარტებითი მოდელის სისტემურ-გენეტიკურ ხასიათს. როგორც ჯ. ესტებანმა, ლ. მეიორალმა და დ. რეიმ აღნიშნეს, "შიდასახელმწიფოებრივი კონფლიქტები მკვეთრად გამოხატულ ეთნიკურ ხასიათს იძენს. მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ სამოქალაქო კონფლიქტების ნახევარზე მეტი შეიძლება შეფასდეს, როგორც ეთნიკური ან რელიგიური. ეთნიკური კონფლიქტის კლასიფიკაციის ერთ-ერთი საფუძველია მისი, როგორც ანტისახელმწიფოებრივი აჯანყების იდენტიფიკაცია ეთნიკური ჯგუფის სახელით. ბრუბეკერმა და ლეიტინმა, შეისწავლეს მე -20 საუკუნის მეორე ნახევარში არსებული შიდაპოლიტიკური კონფლიქტების ისტორია, მივიდნენ დასკვნამდე, რომ ბიპოლარული "იდეოლოგიური ღერძი" გაქრა ძალადობრივი შეტაკებების მასშტაბური ეთნიზაციის ფონზე "

როგორც ჯ. ფირონმა და დ. ლეუტინმა აღნიშნავენ, "ეთნიკური კონფლიქტის სრულფასოვანმა თეორიამ უნდა განმარტოს, თუ რატომ არის სერიოზული დამაბულობის მიუხედავად, მშვიდობასა და ინტეგრაციაზე დაფუძნებული ეთნიკური ურთიერთობები უფრო ტიპური, ვიდრე ფართომასშტაბიანი ძალადობა". სოციოკულტურული ინტეგრაცია, როგორც ღირებულებების, იდენტურობის, ინსტიტუტების შენარჩუნებისა და წინ წამოწევის პროცესი, საშუალებას აძლევს ყველა სოციალურ სუბიექტს მონაწილეობა მიიღონ პოლიტიკურ ცხოვრებაში თანამოქალაქეობისა და

თანასწორობის პრინციპების საფუძველზე, ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების მოგვარების ძირითად მეთოდს წარმოადგენს რთული შემადგენლობის საზოგადოებებში: "სამოქალაქო ინტეგრაცია" (civil integration) გამორიცხავს მექანიკური კონსოლიდაციის პროცესს, რომელიც უნიფიცირებულ იდენტობას და ამ მიზნით, ასიმილაციის იძულებას და განსხვავებულობის ჩახშობის რეპრესიულ მცდელობას ემყარება.

სოციოკულტურული ინტეგრაცია, როგორც სოციალური კონსტრუქცია, დამოკიდებულია სამ განსხვავებულ, მაგრამ ურთიერთდაკავშირებულ პროცესზე, რომლებიც სისტემურ მთლიანობაში ქმნიან ინტეგრაციულ სამოქალაქო იდენტობას:

1. მაკროსოციალური სოლიდარობის ხელშეწყობის მიზნით, ეთნოკულტურული იდენტობის პლურალიზმის აღიარება, სამოქალაქო იურიდიული სივრცის ფარგლებში;
2. ეთნიკური უმცირესობების პოლიტიკური წარმომადგენლობის და კოლექტიური უფლებების უზრუნველყოფა, რათა გათვალისწინებულ იქნას სხვადასხვა სოციოკულტურული ჯგუფების ინტერესები, იდენტობა და ღირებულებები მთავრობის გადაწყვეტილების მიღების და რესურსების განაწილების პროცესში;
3. ეკონომიკური და პოლიტიკური რესურსების გადანაწილება სხვადასხვა სოციალურ აქტორებს შორის, ეკონომიკური სტატუსის, ეთნიკური და რელიგიური იდენტობის საფუძველზე დისპროპორციისა და ფრაგმენტაციის თავიდან ასაცილებლად

სოციოკულტურული ინტეგრაციის ეს საფუძვლები და პრინციპები პოლიტიკური ერის სამოქალაქო იდენტობის მშენებლობის პროცესში ემყარება

კულტურული პლურალიზმის, სამართლიანობის, ადამიანის უფლებების, სოციალური ჩართულობის, შესაძლებლობების თანასწორობის და სოლიდარობის კონცეპტუალურ მოდელებს. როგორც ჯ.როთმანი და მ.ალბერშტეინი აღნიშნავენ, "ინდივიდუალური თავისუფლებისა და ჯგუფური ერთგულების ცნებების კომბინაცია, როგორც ძალადობრივი ასიმილაციის კონტრ-ნარატივი, შეიძლება განვიხილოთ პლურალიზმისკენ სწრაფვად და ინდივიდუალურ და კოლექტიურ დონეზე კულტურული განსხვავებების პატივისცემად."

იდენტობის სტატუსის ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების დინამიკაში გაანალიზებისას, ავტორები მიუთითებენ ჯგუფური იდენტობის კავშირზე "საზოგადოების პირველყოფილ და პრემოდერნულ იდეასთან, რომელიც გვაბრუნებს დახურული კოლექტივების შესწავლისაკენ, სადაც ინდივიდუალიზმი შესამჩნევ იდეურ როლს არ თამაშობს. დღეს ამ საზოგადოებებს შეუძლიათ იარსებონ გლობალიზებულ სამყაროში საკუთარი კულტურის შენარჩუნებით, კოლექტიურ ღირებულებებზე დაყრდნობით; ამ კოლექტივების ფარგლებში ჯგუფური იდენტიფიკაცია შეიძლება ეხებოდეს მათ ნამდვილ ღირებულებებს, ტრადიციებს ან რელიგიურ ტექსტებს. როდესაც მედიაციის პროცესში საქმე გვაქვს ჯგუფურ შეტაკებასთან, მხოლოდ ინდივიდუალური ინტერესების გათვალისწინება ვერ ავსებს ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტის შედეგად წარმოქმნილ ნაპრალს. ინტერესებში არსებული წინააღმდეგობების ექსკლუზიურად შემცირების მცდელობებმა, რომელთა შეთანხმებაც შეიძლება, ან კიდევ უარესი, ჯგუფების მანიპულირების მცდელობამ შეიძლება იდენტობების კონფლიქტების გააქტიურება გამოიწვიოს".

ტერმინი "იდენტობების კონფლიქტები" პირველად გვხვდება 1990-იან წლებში ჯ. ბარტონისა და ჯ. როტმანის შრომებში. ჯ. ბარტონი მიიჩნევს, რომ

კოლექტიური იდენტობა პიროვნების ერთ – ერთ მთავარ მოთხოვნილებას წარმოადგენს, ხოლო ჯგუფის მიერ იდენტობის აღქმა, უსაფრთხოების ერთ – ერთ მთავარ გამოწვევად აღიქმებოდა. უფრო მეტიც, ჯ. ბარტონი ორ მნიშვნელოვან მოთხოვნილებაზე მიუთითებს: იდენტობის საჭიროებაზე და უსაფრთხოების დაცვაზე. ჯ. როტმანის აზრით, იდენტობის კონფლიქტის ყველაზე მნიშვნელოვანი ატრიბუტია მათი არარაციონალურობა, ღრმა სუბიექტურობა და უკონტროლობა. იდენტობების კონფლიქტებში ეთნიკური ჯგუფების მონაწილეობის მოტივები გავლენას ახდენს მათ შედეგებზე. სავარაუდოდ, მატერიალური ინტერესების დასაკმაყოფილებლად, ადამიანები შეგნებულად თავის სიცოცხლეს რისკის ქვეშ განზრახ არ დააყენებენ. იდენტობების კონფლიქტებში მხარეთა მონაწილეობას აქვს აშკარა მსხვერპლად მიტანის და არა გარდაუვალი რისკის გაწევის სახე: კონფლიქტის მონაწილეები იდენტიფიკაციისა და ღირებულებების იდეალებისათვის მსხვერპლის მიტანის სურვილს ემოციურად აცნობიერებენ და განიცდიან. დამაბულობის ესკალაცია ხდება მაშინ, როდესაც ეთნიკური ჯგუფი ცდილობს აღიქვას საკუთარი თავი, როგორც "გარე" ჯგუფების მხრიდან პრეტენზიების "მსხვერპლი".

თემის მიზნები და ამოცანები

ჩვენ მიერ შერჩეული საკვლევო თემის მიზნები და ამოცანები ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების პრევენციის ჭრილში მოიაზრება და მიზნად ისახავს:

- ❖ ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების არსის და მიზეზების, მათი კვლევის მეთოდოლოგიის განსზღვრას და ტიპოლოგიის ჩამოყალიბებას
- ❖ გლობალურ დონეზე მიმდინარე გეოპოლიტიკური ცვლილებებისა და ტრანსფორმაციის თავისებურებების წარმოჩენის ფონზე კონფლიქტების პრევენციისა გადაჭრის შესაძლებლობების სავარაუდო ანალიზის წარმოჩენას;
- ❖ კონფლიქტების პრევენციისა და დარეგულირების პოლიტიკის საერთაშორისო გამოცდილების შესწავლას და კონფლიქტების გადაჭრის პროცესში პოლიტიკური კულტურისა და პოლიტიკური სოციალიზაციის როლის გამოკვლას
- ❖ ევროკავშირის ქვეყნებში ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების კვლევისა და პრევენციის მექანიზმების შესწავლას და გაანალიზებას
- ❖ საქართველოში არსებული ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზების, მათი განვითარების და შედეგების ანალიზს,
- ❖ ევროკავშირის ქვეყნების ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების პრევენციის პოლიტიკის შესავლისა და კვლევის შედეგად, ისეთი რეკომენდაციების წარმოდგენას, რომელიც ეფექტიანი იქნება საქართველოში არსებული კონფლიქტების დარეგულირებისთვის

კვლევის საგანს წარმოადგენს ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტები და მათი პრევენციის მექანიზმები

კვლევის ობიექტია ევროკავშირის წევრი ქვეყნების კონფლიქტების პრევენციისა და დარეგულირების პოლიტიკა, აგრეთვე საქართველოში არსებული ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების გამომწვევი მიზეზები და მათი განვითარების თავისებურებები

თემის დამუშავების დროს გამოყენებული მეთოდები:

უპირველეს ყოვლისა, თემის დამუშავების დროს მოხდა არსებული თეორიული მასალის განხილვა, ანალიზი და შესაბამისი დასკვნების გამოტანა;

- ❑ შემთხვევის გარჩევა Case study- დაგვეხმარა რეალური ფაქტების უკეთ ანალიზში.
- ❑ ნაშრომის დამუშავებისას გამოყენებული მეთოდები ძირითადად ეფუძნება თეორიული და ემპირიული კვლევის საფუძვლებს, რაც მოიცავს მეცნიერული მიდგომის ერთგვარ იარაღს - ლოგიკა, ანუ სწორად აზროვნების სისტემა, რომელსაც ფაქტობრივი დაკვირვების საფუძველზე მივყავართ სანდო დასკვნის გაკეთებამდე
- ❑ თვისებრივი კვლევის მეთოდები:
 - მონაცემთა ანალიზი;
 - შედარებითი ანალიზი
 - ისტორიულ-აღწერილობითი
 - კონტენტ-ანალიზი;
 - ივენტ-ანალიზი.

ნაშრომის მეცნიერული სიახლე:

კვლევის უნიკალურობას და სიახლეს განაპირობებს ის გარემოება, რომ იგი განხორციელდება დისციპლინათაშორისი სამეცნიერო კვლევების ფორმატში (პოლიტიკური მეცნიერების, ისტორიის, კონფლიქტოლოგიის, საერთაშორისო ურთიერთობებისა და ა.შ.). ამასთან ერთად, ყურადღება გამახვილდა იმ საკითხზე, თუ როგორ შეიცვალა გლობალური

გეოპოლიტიკური გარემო და რა გავლენა იქონია ამ ცვლილებებმა ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების გამწვავებაზე, გამოიკვეთა და პოლიტიკური გავლენის აგენტების მეშვეობით პოლიტიკური სოციალიზაციისა და პოლიტიკური კულტურის როლი ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების პრევენციისა და მათი დარეგულირების პროცესში, განხილული და შედარებულ იქნა მსოფლიოში და კერძოდ, ევროკავშირის ქვეყნები არსებული გამოცდილება კონფლიქტების კვლევის, პრევენციისა და დარეგულირების სფეროში და ამ ანალიზის საფუძველზე გამოტანილ იქნა შესაბამისი დასკვნები და რეკომენდაციები საქართველოში არსებული აფხაზეთის და ე.წ. ოსეთის კონფლიქტის დარეგულირების პროცესში.

ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა:

ნაშრომის თეორიულ მნიშვნელობას განაპირობებს ის გარემოება, რომ იგი გამოადგება ამპრობლემაზე მომუშავე ყველა მეცნიერს, პრაქტიკოს ანალიტიკოსსა და კონფლიქტოლოგს. ასევე მისი გამოყენება შესაძლებელია უმაღლესი სასწავლებლების საბაკალავრო და სამაგისტრო პროგრამებში. ამავე დროს, ნაშრომი გამოყენებული იქნება პოლიტიკის, კონფლიქტოლოგიის მიმართულებით მომუშავე სახელისუფლო ორგანოებისა და კონფლიქტების სფეროში მოღვაწე უწყებების წარმომადგენლების მიერ. ამასთან ერთად, ნაშრომი იქნება ერთგვარი გზამკვლევი ქართული მასმედიის, როგორც ბეჭდური, ასევე ელექტრონული საშუალებებში მოღვაწე ჟურნალისტებისა და ანალიტიკოსებისთვისაც, რომლებიც აშუქებენ მულტიეთნიკურ და მულტიკულტურულ მოვლენებს. ამას გარდა, კვლევის შედეგად შემუშავებული იქნება სპეციალურ სახის რეკომენდაციები სამთავრობო და არასამთავრობო სექტორებისთვის და წარმოჩენილი იქნება, თუ რამდენად მნიშვნელოვანია კონფლიქტის ყველა მონაწილე აქტორის როლი და ჩართულობა პოლიტიკის ყველა დონეზე კონფლიქტის მოგვარების პროცესში.

სამეცნიერო ნაშრომის მოცულობა და სტრუქტურა:

სადოქტორო ნაშრომი "ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების სოციალურპოლიტიკური განზომილებები და მათი პრევენციის მექანიზმები (ევროკავშირის ქვეყნების და საქართველოს შედარებითი ანალიზი) წარმოდგენილია A4 ფორმატით, 201 გვერდზე.

ნაშრომი შედგება შესავლის, სამი თავის, 9 ქვეთავის, დასკვნისა და გამოყენებული ლიტერატურის ნუსხისგან.

ნაშრომის დასკვნითი ნაწილი

დასკვნაში მოცემულია კვლევის ზოგადი შედეგები და რეკომენდაციები

ნაშრომის ძირითადი შინაარსი

თავი I. ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების კვლევის თეორიულ-მეთოდოლოგიური საფუძვლები (ქვეთავები: 1.1. ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტის არსი და მათი გამომწვევი მოზეზები; 1.2. ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების ტიპოლოგია და თანმდევი ფაქტორების კლასიფიკაცია; 1.3. პოლიტიკური სოციალიზაციის და პოლიტიკური კულტურის როლი ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების კვლევებში და მეთოდოლოგიური შეზღუდვები.)

ნაშრომის პირველს თავში შესწავლილი და გაანალიზებულია ეთნიკური კონფლიქტების საფუძველი, ეთნიკურ ჯგუფებს შორის ცხოვრების სხვადასხვა სფეროში, მათი ურთიერთობების პროცესში წარმოქმნილი პრობლემები და წინააღმდეგობები, მოცემულია ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების ტიპოლოგია და მათი თანმდევი ფაქტორების კლასიფიკაცია,

პოლიტიკური კულტურის და სოციალიზაციის როლი ასეთი სახის კონფლიქტების კვლევისას.

ეთნიკური კონფლიქტი განიხილება, როგორც სოციალურ-პოლიტიკური სიტუაცია, რომელიც გამოწვეულია ერთი მხრივ, ცალკეული ეთნიკური ჯგუფის ინტერესებისა და მიზნების, ხოლო მეორე მხრივ, ამ ეთნიკური ჯგუფის, სახელმწიფოს და სხვა ეთნიკურ ჯგუფების ინტერესებთან შეუსაბამობაში.

კონფლიქტურობის ტრაექტორია განისაზღვრება მოცემული კონფლიქტის დაძაბულობის ძირითადი ფაქტორების ერთობლიობით. სწორედ ამგვარი ფაქტორების იდენტიფიკაციის საფუძველზე, შეიძლება შემუშავებულ და დასაბუთებულ იქნას მიდგომა ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების ტიპოლოგიისადმი. ამგვარი ტიპოლოგია არ უნდა იყოს ხისტი, ერთგანზომილებიანი და უნდა შეიცავდეს სიტუაციურ კომპონენტს.

ამასთან დაკავშირებით ნაშრომში მოყვანილია ექსპერტთა მიერ შერჩეული 45 ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტის მიზეზ-შედეგობრივი ანალიზის შედეგად ფორმირებული ტიპოლოგიისა და მისი კლასიფიკაციის ვერსია. ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტის ტიპოლოგია ორიენტირებულია ისეთი კონფლიქტების იდენტიფიცირებასა და კლასიფიკაციაზე, რომლებსაც მკაფიოდ გამოხატული პოლიტიკური კომპონენტი აქვთ. აქვე გაანალიზებულია კონფლიქტის ხასიათი და დინამიკა, გამოყოფილია ისტორიული მეხსიერების; ეკონომიკური განვითარების დისპროპორცია და მკაფიოდ გამოხატული სოციალური დისბალანსი; კულტურულ-ლინგვისტური; ეთნოსთაშორისი (თემთაშორისი, კლანთაშორისი) წინააღმდეგობები; რელიგიური (კონფესიათაშორისი) წინააღმდეგობები და საგარეო პოლიტიკური ფაქტორები.

ეს ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ხშირ შემთხვევაში ეთნიკურ ჯგუფებს შორის დაპირისპირებების წინაპირობას კონკრეტული გარე თუ შიდა პოლიტიკური ინტერესები წარმოადგენს, ხოლო ეკონომიკური, სოციალური, ისტორიული ფაქტორები, თუნდაც ადამიანური ემოციები ამ ინტერესებისათვის ნოყიერი ნიადაგია. ამდენად ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტები თანამედროვეობის ერთ-ერთ მთავარ პრობლემას წარმოადგენს.

ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების ანალიზისთვის საჭიროა დადგენილ იქნას რიგი ფაქტორები:

- თუ რა წინაპირობით იქნა წარმოშობილი კონფლიქტი. არსებობს ამის ობიექტური მიზეზი, ანუ არავის ნებაზე არ არის დამოკიდებული, თუ ამით რომელიმე გარეშე ძალაა დაინტერესებული? რას წარმოადგენს დაპირისპირების მაპროვოცირებელი ფაქტორი, ესაა უცხო სახელმწიფოს გეოპოლიტიკური ინტერესები, რომელიმე ექსტრემისტული რელიგიური მიმდინარეობის ინტერესები, ბიზნესკორპორაციის მისწრაფებები, ან იქნებ გარკვეული იდეით გაერთიანებული გავლენიანი ადამიანების ინტერესები? ბანალური ჭეშმარიტებაა, რომ პროცესის კონტროლის ეფექტურობა დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად დროულად და სიღმისეულად მოხდება მისი საწყისი ფაზის შეფასება.
- შესაძლოა ეთნოკოფლიქტის წარმოშობის სხვა, შედარებით ბანალური მიზეზები არსებობს, მისი არსებობით და გაღვივებით უკვე შემდგომ სარგებლობენ გარე ძალები, ანუ კონფლიქტი შემდგომ იძენს პოლიტიკურ ხასიათს.

- როგორია იმ მხარის ინტერესის მთავარი მახასიათებლები და მათი გატარების რესურსი, რომელიც ცდილობს კონფლიქტზე ნეგატიური კონტროლის განხორციელებას.
- როგორია იმ მხარის მთავარი მახასიათებლები, რომელიც ცდილობს კონფლიქტის პროცესის შეჩერებას და მშვიდობიანი მოლაპარაკებების სტრატეგიის განვითარებას.
- ვინ არიან როგორც პროცესებზე ნეგატიური გავლენის, ასევე პრობლემის მოგვარებაში დაინტერესებული მხარეების მოკავშირეები, რა კონკრეტული ინტერესი გააჩნიათ და რა რესურს ფლობენ მათი რეალიზაციისათვის.
- რამდენად გააჩნია მოგვარების მსურველ მთავარ მხარეს, მმართველ გუნდს, თვითკრიტიკის, შეცდომების გაანალიზების, სტრუქტურული და სტრატეგიული ცვლილებების განხორციელების უნარი და ამავე დროს, რამდენად მისაღებია მისი პოზიცია ოპონენტებისათვის და მათი მხარდაჭერი საზოგადოებისათვის.

ზემოთ აღნიშნული ფაქტორების ანალიზის გარეშე შეუძლებელია ძალთა ბალანსის სწორად გათვლა და პროცესების კონტროლის სტრატეგიის შემუშავება.

როგორც სამწუხარო პრაქტიკა გვიჩვენებს, პოლიტიკოსები, ექსპერტ-ანალიტიკოსების გათვლებს არ ითვალისწინებენ, იდეოლოგიური, ხშირად პოპულისტური მოსაზრებებით ან არსებული მოკლევადიანი გათვლებით ხელმძღვანელობენ.

თავის მხრივ, დაბალ დონეზე ანალიტიკური ინსტიტუტები, სადაც უნდა კეთდებოდეს მსოფლიო გამოცდილების და მიმდინარე პროცესების ანალიზი, მოკლე და შორეული პერიოდის პროგნოზები, სადაც იქმნება აზრთა გაზიარების პლატფორმა, პოლიტიკური, სამეცნიერო დონის მასალა. ზოგადად, პოლიტიკური მეცნიერება მოწყვეტილია პრაქტიკულ სფეროს და მის

სტრუქტურებს. შესაბამისი რესურსი (ანალიტიკა) სუსტია სახელისუფლო სტრუქტურებში, განსაკუთრებით საპროგნოზო მიმართულებით და მოქმედების სტრატეგია მეტწილად სპონტანური ხასიათისაა,

ფაქტია, რომ, როდესაც ეთნო ჯგუფებთან დაკავშირებული ვითარება სამეცნიერო თვალსაზრისით, რაციონალური განსჯის მიღმა რჩება, იქვე ჩნდება არამართებული, მიკერძოებული გადაწყვეტილებების მიღების საშიშროება ან მნიშვნელოვანი გარემოებების იგნორირების წინაპირობა.

სწორედ ამ სახის ფაქტორებს აღმოვაჩინეთ, თუ გავანალიზებთ და შევადარებთ პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში, კერძოდ საქართველოში, მოლდოვაში, უკრაინაში, სომხეთში, აზერბაიჯანში, რუსეთის ჩრდილოკავკასიის რეგიონში და სხვ, წარმოშობილ და განვითარებულ კონფლიქტებს.

სიტუაციური ფაქტორებიდან კრიზისის წინაპირობის წარმოშობაზე ყველაზე უფრო დიდი გავლენა აქვს მხარეთა მიერ ისტორიული და ტერიტორიული საკითხების ინტერპრეტაციას, რაც ხელსაყრელ გარემოში, მყარ ნიადაგს უქმნის პოლემიკის კონფლიქტში გადაზრდას და მის შემდგომ ინტენსიფიკაციას. ამის შემდეგ მოდის სამეურნეო შინაარსის პარამეტრები: ძირითადი წარმოების განლაგების ხასიათი, მატერიალური შემოსავლის ბალანსი, კეთილდღეობის განაწილების სამართლიანობა, სხვადასხვა ჯგუფებს შორის მკვეთრი სტრატეგიკაცია და სხვ.

კონფლიქტური სიტუაციის დინამიკის მიხედვით ამ ფაქტორებს სხვადასხვა ინტენსიობა აქვთ. პოლიტიკის მეცნიერებაში გავრცელებული აზრის თანახმად, ნებისმიერი მეტ-ნაკლებად მსხვილი შიდა პოლიტიკური კონფლიქტი, რომელშიც რამდენიმე მხარე მონაწილეობს, სამ ძირითად ფაზას გადის:

პირველი - ეს არის კონფლიქტის მიზეზების კრისტალიზაციის (ფორმალური) ფაზა, როდესაც მხარეები თავიანთ სოციალური ხასიათის და შემდგომ იდეოლოგიურ შეხედულებებს აყალიბებენ.

მეორე - კონფლიქტის განვითარების (გამწვავების) ფაზა, როდესაც მხარეები აშკარა დაპირისპირების ტაქტიკაზე გადადიან, არღვევენ დამკვიდრებულ ნორმებს და პრაქტიკას, კანონებს.

მესამე - კონფლიქტის რეალიზების (შეჯახების) ფაზა, როდესაც მხარეები იწყებენ ფიზიკურ/შეიარაღებულ დაპირისპირებას.

მეტად მნიშვნელოვანია ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტის პოტენციალის შეფასების ანალიტიკური მოდელის შემუშავება. ასეთი მოდელი ეფუძნება კონფლიქტური დაპირისპირების კლასიფიკაციას, მათი რეგულირების პრაქტიკას და მათი ეფექტურობის შეფასებას. არსებული ანალიტიკური მიდგომების შედეგების მიმოხილვის, საინფორმაციო მასალის, ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების პრობლემების შესახებ სამეცნიერო ლიტერატურის ანალიზის და ამ კვლევის პროექტის განხორციელების დროს მიღებული ექსპერტების შეფასების საფუძველზე შემუშავდა ანალიტიკური მოდელი. ის მოიცავს:

- ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტის ცნების კონცეპტუალიზაციას;
- მსოფლიოს ქვეყნებსა და რეგიონებში კონფლიქტის რეპრეზენტატული მაგალითების საექსპერტო შერჩევას;
- დაპირისპირებული მხარეების გამოვლენას;
- კონფლიქტურობის ფაქტორების შეფასებას;

დაპირისპირების ფაქტობრივი მდგომარეობის შეფასებას;

- დაპირისპირების ტიპოლოგიზაციას, შემუშავებული კლასიფიკაციის შესაბამისად;
- დარეგულირების პრაქტიკის ანალიზს და კლასიფიკაციას იდენტობის პოლიტიკის კონტექსტში;
- მათი ეფექტურობის შეფასებას არსებული მდგომარეობისა და რეგულირების პერსპექტივების შეფასებებთან კორელაციაში;
- ეთნიკური დამაბულობის დარეგულირებისა და სამოქალაქო თანხმობის შენარჩუნების რეკომენდაციების შემუშავებას, რომლებიც მნიშვნელოვანია საქართველოს თანამედროვე სოციალურ-პოლიტიკური კონტექსტისთვის.

აღნიშნული მეთოდოლოგია საშუალებას იძლევა მსოფლიო რუკაზე აისახოს ეთნიკური დამაბულობის კერები, მათი დახასიათება ტიპების, ფაქტორების, მხარეების და კონფლიქტის ამჟამინდელი მდგომარეობის მიხედვით.

სტაბილურ პოლიტიკურ სისტემებში პოლიტიკური სტრუქტურები და პოლიტიკური კულტურა ერთმანეთს ამყარებენ. მნიშვნელოვანია აგრეთვე კავშირი პოლიტიკურ კულტურასა და ისტორიას შორის. სახელმწიფოს მიერ განხორციელებულ პოლიტიკასთან და სახელისუფლო და პოლიტიკურ წესებთან მიმართებაში პოლიტიკური კულტურა შეიძლება იყოს კონსენსუსური ან კონფლიქტური.

თუ ქვეყანაში არ არის თანხმობა პოლიტიკური თამაშის წესების შესახებ და ეს უთანხმოება დიდი ხნის განმავლობაში გრძელდება, მაშინ შეიძლება სხვადასხვა სუბკულტურები წარმოიშვას. ასეთი სუბკულტურების პირობებში ადამიანებს განსხვავებული შეხედულებები აქვთ ზოგიერთი მნიშვნელოვანი საკითხების შესახებ, მაგ., საზღვრების, რეჟიმის ხასიათის, იდეოლოგიის და ა.შ.

ჩვეულებრივ სხვადასხვა სუბკულტურული ჯგუფების წარმომადგენლები სხვადასხვა პარტიებში, სხვადასხვა ინტერესთა ჯგუფებში წევრიანდებიან, სხვადასხვა გაზეთებს კითხულობენ, სხვადასხვა ტელეარხებს უყურებენ, სხვადასხვა სპორტულ კლუბებში დადიან და ა.შ. ამიტომაც მათი პოლიტიკური ცხოვრების სწავლების ფორმებიც განსხვავებულია.

პოლიტიკური ღირებულებების ჩამოყალიბების და თაობიდან თაობებზე გადაცემისთვის მეცნიერები სიციალიზაციის ცნებას იყენებენ. მოზარდების უმრავლესობა ელემენტარულ ღირებულებებს შედარებით ადრეული ასაკიდან იძენენ. მათგან ზოგიერთი მათგანი დროთა განმავლობაში ევოლუციონირებს და იცვლება, მაგრამ ზოგიერთი შეიძლება ინდივიდის პოლიტიკურ "მე"-ს ნაწილი გახდეს მთელი ცხოვრების განმავლობაში. ყოველ კონკრეტულ მომენტში ინდივიდის "მე" წარმოადგენს რიგი პოლიტიკური შეხედულებების და განწყობების კომბინაციას. უფრო სიღრმისეულ დონეზეა განთავსებული საერთო იდენტიფიკაციის და განწყობების ისეთი კატეგორიები როგორცაა, ეროვნული თვითშეგნება, წარმოდგენები ინდივიდის ეთნიკური და კლასობრივი კუთვნილების, რელიგიური და იდეოლოგიური შეხედულებების, საზოგადოებაში მათი ფუნდამენტური უფლებებისა და მოვალეობების შესახებ.

II. თავი ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტურობის დარეგულირების მოდელები და მათი ეფექტურობა ევროკავშირის ქვეყნებში (2.1. ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტების მოგვარების მექანიზმები და შეფასების ინდექსის გამოყენება; 2.2. ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების პრევენციის პრაქტიკა თანამედროვე ევროპაში: ეფექტურობის ფაქტორები; 2.3. - განათლების სფერო, როგორც პოლიტიკური სოციალიზაციის ძირითადი წყარო და ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების პრევენციის მნიშვნელოვანი ფაქტორი)

სხვადასხვა ქვეყნებში არსებული ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ასეთი ტიპის კონფლიქტების

წარმოშობის მიზეზების დასადგენად ცალმხრივი, მარტივი კონცეფციები არ მუშაობს. კონფლიქტური ფაქტორები ურთიერთობების რთულ ქსელს ქმნიან, ახალი სისტემური თვისებებით, რომელთა გაანალიზებაც მარტივი მეთოდებით არ შემოიფარგლება. პრობლემის გადაჭრის გზა შეიძლება მოიძებნოს მთელი რიგი მიზეზების კომპლექსური ანალიზის ფარგლებში, მაგრამ კონვენციონალური თეორიის არარსებობა არ ნიშნავს იმას, რომ არ შეიძლება მიღებულ იქნას პრაქტიკული ზომები, რომლებიც ხელს შეუწყობენ მზარდი ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტურობის და დამაბულობის შენელებას. ამ მხრივ განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტურობის პოტენციალის გაზომვას. აღნიშნული პრობლემა მიზანშეწონილია განვიხილოთ უფრო ფართო - სოციალური განწყობის, სოციალური პროცესების და მოვლენების კონტექსტში. ამ ამოცანის გადაჭრისთვის თანამედროვე მეცნიერებასა და საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში ფართოდ გამოიყენება სხვადასხვა ინდექსები და რეიტინგები.

ჩვენ განვიხილოთ ანალიზის პრაქტიკა **ეთნო-პოლიტიკური პრობლემატიკის ინდექსების** გამოყენების გზით. შემოთავაზებულ იქნა ინდექსების კლასიფიკაციის სხვადასხვა ვარიანტები, მათი შინაარსისა და მეთოდოლოგიიდან გამომდინარე. შეფასებულ იქნა სხვადასხვა ინდექსების სუსტი და ძლიერი მხარეები, პოლიტიკების ხარისხი, მათი გამოყენების შესაძლებლობები ლონგიტუდურ კვლევებში; შეფასდა მოცემული ინსტრუმენტარიის პროგნოსტიკული შესაძლებლობები.

აღსანიშნავია, რომ მსოფლიოს სხვადასხვა კუთხეში არსებული კონფლიქტები, მათ შორის ეთნო-პოლიტიკური კონფლიქტები, როგორც ზემოთ ავღნიშნეთ, ერთგანზომილებიანი არ არიან. ისინი რთულ და მრავალფაქტორიან ხასიათს ატარებენ. სწორედ ამიტომაც მათი ანალიზისათვის გამოყენებული ინდექსები საშუალებას იძლევა რთული დაპირისპირებისას, რომელშიც ხშირად არცთუ ისე ადვილია კონფლიქტის მხარეების გამოყოფა,

გამოვლენილ და შეფასებულ იქნას ეთნიკური შემადგენელი, აგრეთვე ამა თუ იმ ფაქტორის როლი ეთნოპოლიტიკური დაძაბულობის ზრდის პროვოცირებაში.

თანამედროვე მსოფლიოში არაერთი მიძინებული ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტია. ჩრდილოეთ ირლანდიის, სამხრეთ ტიროლის, ტრანსნილვანიის, კორსიკის, ჩრდილოეთ კვიპროსის დღევანდელი სტატუსი იმპერიების დანგრევის და სამხედრო კონფლიქტების გრძელვადიანი შედეგია. კონფლიქტები კატალონიაში, ბასკეთში, შოტლანდიაში, კვებეკში, ბელგიაში ტერიტორიული ავტონომიზაციის და სახელმწიფოს ფედერალიზაციის პირობებში გამოვლინდა და განვითარდა. დნეპრისპირეთის, სამხრეთ ოსეთის, აფხაზეთის, მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტებმა გამოავლინა საბჭოთა კავშირის ფორსირებული დემონტაჟის და ეროვნული პოლიტიკის ფუნდამენტური, მაგრამ გარკვეულ დრომდე დაფარული დეფექტები და მტკივნეული მხარეები. ამ კონფლიქტებმა პოსტსაბჭოთა სივრცეში მნიშვნელოვნად შეაფერხა ეროვნულ-სახელმწიფოებრივი ინტეგრაცია და სახელმწიფო აღმშენებლობა.

კონფლიქტურობის ტრაექტორია სხვადასხვა რეგიონში თუ ქვეყანაში განპირობებულია კოლონიური წარსულით, საზღვრების პოსტკოლონიური დემარკაციით, არამდგრადი ბალანსით კლანურ-კასტური ურთიერთობების და ტრაიბალიზმის არქაულ-პატრიმონიალურ ინერციასა და პოლიტიკური მოდერნიზაციის მოთხოვნებს შორის.

ზემოთ ჩამოთვლილი დაძაბულობის კერები, რა თქმა უნდა სრული არ არის, მაგრამ ყველა შემთხვევაში სახეზე გვაქვს ეთნიკურობის პოლიტიკური მობილიზაციის ფაქტორთან, რომელიც კულტურული განსაკუთრებულობის (ფართო გაგებით) დასაცავად გამოიყენება. კულტურული ავტონომიის მოთხოვნა პოლიტიკურ-სამართლებრივი სტატუსის ამა თუ იმ დონით შეცვლას და ასიმეტრიულ კონფლიქტში დაპირისპირებული მხარისთვის

ცენტრისგან ეკონომიკური პრეფერენციების მიღებას გულისხმობს. პოზიციების შეჯახება ისტორიული მეხსიერების განსხვავებულ ინტერპრეტაციაში გამოიხატება, რაც ტერიტორიული იდენტობების დაპირისპირებას კიდევ უფრო ამყარებს.

რა ფაქტორები განსაზღვრავენ შიდაპოლიტიკური კონფლიქტურობის დარეგულირების მოდელის ეფექტურობას? ამ კითხვაზე პასუხის გასაცემად განვიხილეთ რამდენიმე დაპირისპირების შედარებითი ანალიზი, რომელიც რეპრეზენტატულია ეთნიკურობის (ეთნოკულტურული) დისკურსის კრიტერიუმით და გამოიყენება პოლიტიკური მობილიზაციისათვის. ამასთან, ეს არის პოლიტიკური ერის სახელით მოქმედ სახელმწიფოებსა და „ერებს სახელმწიფოს გარეშე“ შორის ურთიერთობების დარეგულირების სხვადასხვა მოდელები.

ფაქტორები, რომლებიც შიდაპოლიტიკური კონფლიქტურობის რეგულირების მოდელის ეფექტურობას განსაზღვრავენ, გამოვლენილ იქნა კონფლიქტურობის დარეგულირების მექანიზმების შედარებითი ანალიზის საფუძველზე, რომლის რეპრეზენტატიულობასაც განაპირობებს ეთნიკური (ეთნოკულტურული) იდენტობის დისკურსის პოლიტიკური მობილიზაციისათვის გამოყენება. საინტერესოა ეთნოსებს შორის ურთიერთობების დარეგულირების მაგალითები საფრანგეთსა და ესპანეთში, იტალიურ ბოლცანოს (სამხრეთ ტიროლი) პროვინციაში, ჩრდილოეთ ირლანდიასა (ქვეყანა, რომელიც გაერთიანებული სამეფოს შემადგენლობაში შედის) და ტრანსილვანიაში (რუმინეთი), სადაც ერთ მხარეს წარმოადგენს პოლიტიკური ერის სახელით მოქმედი სახელმწიფო, ხოლო მეორეს „ერი - სახელმწიფოს გარეშე“.

ამ ქვეყნებში უკვე დაგროვდა მნიშვნელოვანი გამოცდილება კონფლიქტების შესწავლის, კონცეპტუალიზაციის, პრაქტიკული დასკვნების

გამოტანის და შესაბამისი ზომების გატარებისათვის. ამ მხრივ განსაკუთრებული ადგილი უჭირავს საგანმანათლებლო პოლიტიკას. მისი საშუალებით ადამიანებში ხდება იდეების და მნიშვნელოვანი თვისებების, კულტურული კოდის და აუცილებელი ღირებულებითი სისტემების ფორმირება და გადაცემა. განათლების კერები მნიშვნელოვანი გავლენის აგენტებია, რომლებიც, შესაბამისი პოლიტიკის გატარების შემთხვევაში, ქვეყნის ერთიანი კულტურული და პოლიტიკური სივრცის ფორმირების საფუძველს ქმნიან.

განათლება ასევე გულისხმობს გარკვეული ცოდნის გადაცემას, რაც აუცილებელია, უპირველეს ყოვლისა, ახალგაზრდების ზრდასრულ ასაკთან ადაპტაციის, გამოიყენებითი უნარების ჩამოყალიბების, პროფესიის შეძენისა და სამუშაოთი უზრუნველყოფისათვის. მას შეუძლია ეფექტური გავლენა მოახდინოს სოციალური უთანასწორობის დონის შემცირებაზე, რაც ეთნოპოლიტიკური დამაბულობის ზრდის საფუძველს წარმოადგენს.

ამრიგად, განათლებამ შეიძლება შეასრულოს სოციალური სტაბილურობის უზრუნველყოფის ფუნქცია, გამოასწოროს სტრუქტურული დისბალანსი, ეთნოკულტურული კომპონენტის ჩათვლით და, ამავე დროს, ეროვნული სახელმწიფოს ფარგლებში შექმნას საზოგადოების კონსოლიდაციის პირობები.

შემთხვევითი არ არის, რომ დღეს განათლების პოლიტიკას იდენტობის პოლიტიკის მნიშვნელოვან ელემენტად განიხილავენ, იმის გათვალისწინებით, რომ ეს უკანასკნელი მოიცავს მეხსიერების, სიმბოლური და ენობრივი პოლიტიკის ელემენტებს, განათლების როლი სრულიად გასაგები ხდება. უაღრესად მნიშვნელოვანია იმის გააზრება, თუ რამდენად წარმატებული შეიძლება იყოს ეთნოპოლიტიკური ურთიერთობების მოწესრიგების გამოცდილება სწორედ განათლების სფეროში სახელმწიფოს მიერ

პოლიტიკური ინსტიტუტებისა და ინსტრუმენტების მეშვეობით გატარებული სწორი პოლიტიკა. ნებისმიერ შემთხვევაში, ჩვენ, სხვადასხვა თვალსაზრისით, შეგვიძლია ვისაუბროთ ამ მექანიზმის მნიშვნელოვან პოტენციალზე.

რა თქმა უნდა, საგანმანათლებლო პოლიტიკა არ შეიძლება განვიხილოთ, როგორც ეთნოკულტურული წინააღმდეგობების დაძლევის დამოუკიდებელი ინსტრუმენტი. უფრო მეტიც, ეროვნული სახელმწიფოს საზღვრებში, ის შეიძლება განვიხილოთ, როგორც სოციალურ-ეკონომიკური და ეროვნული პოლიტიკის განუყოფელი ნაწილი და გრძელვადიანი პერსპექტივით გათვლილი, პოლიტიკური ერის ფორმირების გზა.

ჩვენ ცალკეული ევროპული ქვეყნების მაგალითზე განვიხილეთ პოლიტიკის განხორციელების ვარიანტები და ჩამოვყალიბეთ მათი კლასიფიკაციის ზოგიერთი მეთოდოლოგიური მიდგომა. ალბათ გასაგებია, თუ რატომ ავირჩიეთ ჩვენი შესწავლის ერთ-ერთ ობიექტად განათლების პოლიტიკა ევროკავშირის ქვეყნებში. გაერთიანებულმა ევროპამ ნამდვილად, სხვებზე მეტ წარმატებას მიაღწია გაერთიანებული სოციალური და პოლიტიკური სივრცის ფორმირების საქმეში და შექმნა ზესახელმწიფოებრივი მართვის ინსტიტუტები და მექანიზმები. შედეგად, გაჩნდა საერთო ევროპული ზესახელმწიფოებრივი იდენტობა. საინტერესოა შეუძლიათ თუ არა ამ სტრუქტურაში თანაბრად თანაარსებობა განსახვავებული ეროვნული და ეთნიკური იდენტობის მქონე ჯგუფებს? უდაოდ მნიშვნელოვანია ეროვნული სახელმწიფოებისა და ზესახელმწიფოებრივი სტრუქტურების ფარგლებში ეროვნებათაშორისი ურთიერთობების რეგულირების პრაქტიკის ეფექტურობის შესწავლა.

თავი III. ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტები საქართველოში და მათი თავისებურებები (3.1 პოსტსაბჭოთა პოლიეთნიკური საზოგადოებების ეროვნული კონსოლიდაციის პრობლემები; 3.2. კონფლიქტები აფხაზეთსა და სამაჩაბლოში და სახელმწიფოებრიობის მშენებლობის განსხვავებული

ხედვა;3.3. კონფლიქტის პრევენციის მცდელობები სამშვიდობო პროცესების გამოუყენებელი შესაძლებლობები და რუსეთ-საქართველოს 2008 წლის აგვისტოს ომის წინაპირობები

XX საუკუნის 80-იანი წლების ბოლომდე საბჭოთა სამეცნიერო ლიტერატურაში ითვლებოდა, რომ შექმნილია საზოგადოების განვითარების უკონფლიქტო მოდელი, ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების შესწავლა კი ძირითადად ისტორიული მასალების ანდა დასავლეთის ქვეყნების სოციალურ-პოლიტიკური პროცესების მაგალითზე ხორციელდებოდა. ამავდროულად დასავლეთში მკვლევრებმა საკმაოდ საფუძვლიანი სამეცნიერო-პრაქტიკული გამოცდილების დაგროვება შეძლეს, რამაც საფუძველი ჩაუყარა კონფლიქტოლოგიის სოლიდური სკოლის ჩამოყალიბებას.

პოსტსაბჭოთა ქვეყნებში სოციალურ-პოლიტიკური პროცესების გააზრებისას, ანალიტიკური მიდგომები ძირითადად აგებული იყო ერი-სახელმწიფოს მშენებლობის პარადიგმასა და მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარში სოციალურ მეცნიერებებში აპრობირებული. "მეთოდოლოგიური ნაციონალიზმის" ჩარჩოში, რაც სახელმწიფო საზღვრებში მოქცეული ეროვნული სახელმწიფოს არსებობას გულისხმობდა. პოსტსაბჭოთა საზოგადოებებში ცვლილებების ანალიზისა და პროგნოზირების დღის წესრიგი განისაზღვრა ევროპაში სახელმწიფოებრიობის ისტორიულად დამკვიდრებული მოდელის მიხედვით, მაგრამ მსოფლიო წესრიგის "გლობალური რესტრუქტურის" ფონზე, ახალი შესაძლებლობები და ახალი რისკები გაჩნდა. შესაბამისად, თანამედროვე "ინფორმაციულმა" საზოგადოებამ ასეთი ვექტორით გავითარება კითხვის ქვეშ დააყენა.

ამ არსებითი წინააღმდეგობისას ვლინდება, ერთი შეხედვით, მჭიდროდ დაკავშირებული, მაგრამ არსებითად განსხვავებული პოლიტიკური მიზნის ორი სტრატეგიის კონფლიქტი, რომელთა გადაჭრაც პოსტსაბჭოთა პერიოდში

ცალსახად და მარტივად არ ხერხდება. პოლიტიკურ დღის წესრიგში ორი მნიშვნელოვანი საკითხია: ან თანამედროვე ერის ფორმირება საზოგადოების ტერიტორიული კონსოლიდაციის გზით ან სახელმწიფოს გაძლიერება. ამ დავაში პირველყოფილი ან კონსტრუქტივისტული აქცენტები, როგორც წესი, აპრიორი, იმ ელიტარული ჯგუფების ინტერესების გათვალისწინებით იქნა განთავსებულია, რომლებიც პოლიტიკური დროის გარკვეულ პერიოდში ხელისუფლებაში იმყოფებოდნენ ან იბრძოდნენ ქვეყნის სათავეში მოსასვლელად.

დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ, სახელმწიფოს სწრაფი დაშლა კიდევ ერთ პრობლემად იქცა. უკონტროლო და სწრაფმა დემოკრატიულმა პროცესებმა უარყოფითი შედეგი მოიტანა. როგორც მაიკლ მანი აღნიშნავდა, სუვერენიტეტისა და სახალხო მმართველობის ლიბერალურ ღირებულებებმა შეიძლება მიგვიყვანოს ნაციონალიზმის ყველაზე დამანგრეველ შედეგებამდე. მით უმეტეს, როდესაც სეპარატისტული განწყობები ჯერ კიდევ საბჭოთა კავშირის დაშლამდე შეინიშნებოდა. ადგილობრივი ელიტების მიერ დაიწყო ეთნიკურად აფხაზი და ოსი მოსახლეობის მობილიზება და გააქტიურება. ისინი აგრესიულ რიტორიკას მიმართავდნენ და თავს "ჩაგრულ უმცირესობებად" აცხადებდნენ, თავიანთი პოზიციების გასამყარებლად კი თბილისის ნაციონალისტურ განწყობებს, შოვინისტურ განცხადებებს და რუსეთის მხარდაჭერას იყენებდნენ.

ქართული საზოგადოების პოლარიზაციისა და ეთნიკურ ნიადაგზე მზარდი დამაბულობის ფონზე, საქართველოში მართლაც არსებობდა რამდენიმე ობიექტური და სუბიექტური წინაპირობა, რომელსაც შეეძლო მნიშვნელოვანი როლი ეთამაშა სამხრეთ ოსეთსა და აფხაზეთში კონფლიქტების თავიდან აცილებაში. საუბედუროდ, ამ წინაპირობებსა და ინიციატივებს ყველა

მხრიდან პოლიტიკური ნების არქონა, ეჭვი, შიში და უკომპრომისობა გაეცა პასუხად.

მიუხედავად იმისა, რომ ეთნიკური მობილიზაციის კერა ჯერ აფხაზეთში გაჩნდა, სამხრეთ ოსეთი აღმოჩნდა ის ადგილი, სადაც პირველი მსხვილმასშტაბიანი სამხედრო დაპირისპირება მოხდა. დღემდე ბევრი ადამიანისთვის გაურკვეველი რჩება, თუ რამ გამოიწვია სისხლიანი შეტაკებები იმ ორ ეთნიკურ ჯგუფს შორის, რომელთაც მშვიდობიანი თანაცხოვრების დიდი გამოცდილება ჰქონდათ.

დღეს საქართველოში არსებული კვლევების უმეტესობა, რომლებიც პოსტსაბჭოთა საქართველოში განვითარებული კონფლიქტების ანალიზსა და შესაბამისი რეკომენდაციების შემუშავებას ეხება, მთელ რიგ პრობლემებთან არის დაკავშირებული. ხშირ შემთხვევაში ისინი არ ითვალისწინებენ ამ კონფლიქტების გამომწვევი ფაქტორების მრავალფეროვნებასა და კომპლექსურობას. ძირითადად აქცენტი კეთდება უმცირესობების უფლებების დაცვაზე, პოლიტიკურ ასპექტებსა და ისტორიულ ნარატივებზე. ის სპეციალისტები კი, რომლებიც საკითხს საერთაშორისო პერსპექტივიდან უყურებენ, ამ პრობლემის ფართო კონტექსტზე საუბრობენ და რეგიონის პოსტსაბჭოთა გეოპოლიტიკაზე ამახვილებენ ყურადღებას. მათ ყურადღების მიღმა რჩებათ პრობლემის ისტორიული ჭრილი.

კვლევა აჩვენებს, რომ პოსტსაბჭოთა კონფლიქტები საქართველოში ეთნიკური უკმაყოფილების და სხვადასხვა ეთნიკური ჯგუფების ჩამოყალიბების პროცესში მყოფი ნაციონალიზმების დაპირისპირების პირდაპირ შედეგს არ წარმოადგენდა; კონფლიქტი იყო იდენტობის, წარსული ისტორიის პოლიტიკური მანიპულირების შედეგი, რაც საბჭოთა პერიოდის ინსტიტუტების მშენებლობის პოლიტიკის (კონფლიქტური

იდენტობების კონსტრუირება თუ მათი ინსტიტუციური განშტოებებით აპელირება) პოსტსაბჭოთა მანიპულაციის მეშვეობით გახდა შესაძლებელი.

ინფორმაცია ნაშრომის აპრობაციის შესახებ

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის

საგამოცდო კომისიაში დაცული იქნა სამი კოლოქვიუმი და ერთი სემინარი

სამი კოლოქვიუმი (თითოეული არის სადისერტაციო ნაშრომის ნაწილი)

1. კოლოქვიუმი # 1 - "ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების კვლევის თეორიულ-მეთოდოლოგიური საფუძვლები"

2. კოლოქვიუმი # 2 - "ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტურობის დარეგულირების მოდელები და მათი ეფექტურობა ევროკავშირის ქვეყნებში"

3. კოლოქვიუმი # 3 - "ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტები საქართველოში და მათი თავისებურებები"

თემატური სემინარი (ეძღვნება დარგის/ქვედარგის აქტუალურ საკითხს და არ წარმოადგენს სადისერტაციო თემის ნაწილს)

1. საქართველო და ევროინტეგრაცია

სადისერტაციო ნაშრომის ძირითადი შინაარსი გამოქვეყნებულია შემდეგ პუბლიკაციებში

1. "ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტები და მათი გადაჭრის გზები", სამეცნიერო ჟურნალი "პოლიტო/LOGOS, ტომი 1, 2019

2. "ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების წარმოშობის, ტრანსფორმაციისა და მოგვარების მექანიზმების შექმნის ზოგიერთი ასპექტისა და შეფასების ინდექსის გამოყენების შესახებ" - სამეცნიერო ჟურნალი "პოლიტო/LOGOS, ტომი 2, 2019 წ.

საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციები

1. "Georgia and the Prospects of European Integration", საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია "საქართველო და ევროპული ინტეგრაცია", "ევროპული კვლევები" # 1, 2020 წ.
2. "საქართველო და გეოპოლიტიკური ვითარება მის გარშემო", საქართველო-ირანის პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული ურთიერთობებისადმი მიძღვნილი მე-5 საერთაშორისო-სამეცნიერო კონფერენცია, 12 ნოემბერი, 2020 წ.

Caucasus International University

Faculty of Social Sciences

Doctoral Educational Program in Political Sciences

Right of Authorship

George Volski

Socio-political dimensions of ethno-political conflicts and mechanisms for their prevention (comparative analysis of EU countries and Georgia)

Abstract dissertation Presented for degree of Doctore of
Political Science

Tbilisi.0142.Georgia

2021

Scientific Supervisor :

Tamar Kiknadze

Doctor of Political Science,

Professor at Caucasus International University

Official reviewers:

Sophio Midelasvili

Doctor of Social Sciences, professor at

Georgian Technical University

Zaza Tsotniashvili

Doctor of Social Sciences

Professor at Caucasus International University

The defence of the dissertation will take place on November 17, 2021 at 14-00 pm. in the Dissertation Council of the Caucasus International University Faculty of Social Science

Address: 0141, Tbilisi, Chargalis street # 73, Caucasus International University, Building 1, Room 305

The dissertation is available in the library of Caucasus International University.

Secretary of the Dissertation Board

Petre Mamradze

Associate Professor of the Caucasus International University

Annotation

The dissertation deals with the study of one of the most important problems of modernity - socio-political dimensions of ethno-political conflicts and mechanisms for their prevention and is a comparative analysis of the data in EU countries and Georgia.

The research compilation also includes the analysis of the main theoretical approaches and concepts of modern conflict research, the scientific elaboration of the issue and the search for ways to prevent and resolve these conflicts, as well as to offer theoretical and practical recommendations.

As already mentioned, the goals and objectives of the selected research topic are considered in the context of ethnopolitical conflict prevention and aim to:

- ❖ Defining the essence and causes of ethnopolitical conflicts, the methodology of their research and the formation of typology.
- ❖ Demonstrate a probabilistic analysis of conflict resolution capabilities in the light of ongoing global geopolitical changes and transformation peculiarities.
- ❖ To study the international experience of conflict prevention and settlement policy and to highlight the role of political culture and political socialization in the conflict resolution process
- ❖ Study and analysis of mechanisms for research and prevention of ethnopolitical conflicts in EU countries.
- ❖ Analyse the cause of existing ethnopolitical conflicts, their development and consequences.
- ❖ As a result of the introduction and research of the ethnopolitical conflict prevention policy of the EU countries, to make recommendations that will be effective for the settlement of the conflicts in Georgia.

The **subject of research** is ethnopolitical conflicts and mechanisms for their prevention.

The object of study is the conflict prevention and settlement policy of the EU member states, as well as the causes of ethnopolitical conflicts in Georgia and the peculiarities of their development.

The paper consists of an introduction, three chapters, 9 subsections, a conclusion and a list of used literature, which is presented on 205 pages in A4 format.

The introduction outlines the relevance of the dissertation research topic, the theme of the subject development, hypothesis, research questions, methodology and theoretical framework, topic goals and objectives, research subject and research object, methods used in the topic development, theoretical and practical significance of the paper and its structure.

Chapter I. Theoretical-methodological bases of ethnopolitical conflict research (subsections: 1.1. The essence of ethnopolitical conflict and their causes; 1.2. Typology of ethnopolitical conflicts and classification of accompanying factors; 1.3. The role of political socialization and political culture in the study of ethnopolitical conflicts and methodological limitations.)

The **first chapter** of the paper examines and analyzes the basis of ethnic conflicts, problems and contradictions in different areas of life between ethnic groups, the typology of their relations, the typology of ethnopolitical conflicts and the classification of their factors, the study of the role of political culture and socialization.

II. Chapter Ethnopolitical Conflict Resolution Models and Their Effectiveness in EU Countries (2.1 Ethno-Political Conflict Resolution Mechanisms and the Use of the Evaluation Index; 2.2 Ethnopolitical Conflict Prevention Practices in Modern Europe: Effectiveness Factors; 2.3. - Education as a major source of political socialization and an important factor in the prevention of ethno-political conflicts).

This chapter discusses the practice of conflict analysis through the use of **ethno-political problem indexes**. Different variants of classification of indexes are proposed, depending on their content and methodology. Weaknesses and strengths of various indexes, degree of politicization, opportunities for their use in longitudinal studies; The prognostic capabilities of this tool are evaluated.

Factors that determine the effectiveness of the model for regulating internal political conflict were identified on the basis of a comparative analysis of conflict resolution mechanisms, the representativeness of which is determined by the use of ethnic (ethnocultural) identity discourse for political mobilization. Interesting examples of the regulation of inter-ethnic relations are in the Italian province of Bolzano (South Tyrol), Northern Ireland (a country that is part of the United Kingdom) and Transylvania (Romania), where one side is a state acting on behalf of a political nation and the other a "nation without a state". See also France and Spain.

Significant experience has already been gained in these countries in conflict study, conceptualization, practical conclusions, and appropriate action. Educational policy has a special place in this regard. It forms and transmits ideas and important qualities, cultural code and necessary value systems to people. The centers of education are the agents of significant influence, which, in case of appropriate policy-making, form the basis for the formation of a unified cultural and political space of the country.

Chapter III. Ethnopolitical Conflicts in Georgia and Their Peculiarities (3.1 Problems of National Consolidation of Post-Soviet Polyethnic Societies; 3.2. Conflicts in Abkhazia and Samachablo and Different Views on State-Building; 3.3. Conflict Prevention Efforts.

Against the background of the polarization of Georgian society and the growing tensions on ethnic grounds, there were indeed several objective and subjective preconditions in Georgia that could play an important role in avoiding conflicts in South Ossetia and Abkhazia. Unfortunately, these preconditions and initiatives were met with a lack of political will, suspicion, fear and uncompromising response from all sides.

Although the center of ethnic mobilization first appeared in Abkhazia, South Ossetia turned out to be the site of the first large-scale military confrontation. To this day, it remains unclear to many people what caused the bloody clashes between the two ethnic groups who had a great deal of experience of peaceful coexistence.

Most of the research available in Georgia today, which deals with the analysis of conflicts in post-Soviet Georgia and the development of relevant recommendations, is related to a number of problems. In many cases, they do not take into account the diversity and complexity of the factors causing these conflicts. The focus is on the protection of minority rights, political aspects and historical narratives. Specialists who look at the issue from an international perspective speak of the broader context of the problem and focus on the post-Soviet geopolitics of the region. The historical context of the problem remains beyond their attention.

The study shows that the post-Soviet conflicts in Georgia were not a direct result of the confrontation of nationalisms in the process of ethnic discontent and the formation of different ethnic groups; The conflict was the result of a political manipulation of identity, of past history, made possible by post-Soviet manipulation of Soviet-era institution-building policies (constructing conflicting identities or appealing to their institutional branches).

The report provides general results and recommendations for the study